

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania H. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.
o emeryturę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 22 lutego 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 marca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z 29 września 2014 r., odmówił wnioskodawczyni H. K. prawa do emerytury. W podstawie prawnej tak zajętego stanowiska organ rentowy powołał ogólnie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.). W uzasadnieniu decyzji wskazał, iż wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodniła wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a jedynie 8 lat, 8 miesięcy i 16 dni.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z 27 sierpnia 2015 r. oddalił odwołanie

wnioskodawczyni od powyższej decyzji organu rentowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia wnioskodawczyni w [...] Zakładach [...] w R. - Zakładzie [X] w J. - od 13 maja 1975 r. do 30 czerwca 1978 r. i od 26 marca 1979 r. do 16 września 1986 r., na stanowisku świetlacz i pracownik fizyczny - świetlacz. Sąd ustalił także iż ubezpieczona została zatrudniona w [...] Zakładach [...] w R. - Zakładzie [X] w J. - od 13 maja 1975 r., początkowo na stanowisku robotnika pomocniczego (pracownik sezonowy). Umowa o pracę była przedłużana kilkakrotnie do 31 sierpnia 1975 r., bez zmiany stanowiska pracy. Od 1 września 1975 r. H. K. zawarła umowę na czas nieokreślony. 1 stycznia 1976 r. wnioskodawczyni została zatrudniona na stanowisku świetlacza maszynowego, na którym pracowała do 30 czerwca 1978 r. W trakcie tego zatrudnienia nie pobierała dodatku szkodliwego, jak również dodatku za uciążliwe warunki pracy. H. K. została ponownie zatrudniona w [...] Zakładach [...] w R. - Zakładzie [X] w J. - od 26 marca 1979 r., początkowo również w charakterze pracownika sezonowego, na stanowisku robotnika magazynowego z odpowiedzialnością materialną. Umowa o pracę była przedłużana kilkakrotnie - do 31 lipca 1979 r., bez zmiany stanowiska pracy. Od 1 sierpnia 1979 r. została zatrudniona na czas nieokreślony, na stanowisku świetlacza, na którym pracowała do 15 kwietnia 1980 r. Od 16 kwietnia 1980 r. powierzono jej obowiązki wagowego, z odpowiedzialnością materialną. Od 1 sierpnia 1980 r. ponownie podjęła pracę na stanowisku świetlacza i wykonywała ją do 16 września 1986 r. Z zachowanych kart wynagrodzeń z lat 1979-1986, nie wynika, by wnioskodawczyni pobierała dodatek szkodliwy czy też za uciążliwe warunki pracy. Do obowiązków odwołującej się w okresie jej zatrudnienia na stanowisku świetlacza należała kontrola jakości jaj. Praca odbywała się w pomieszczeniu bez dostępu światła dziennego, bez wentylacji. Na hali było 12 stanowisk kabinowych do kontroli jakości jaj. Jaja były transportowane do stanowisk świetlaczy taśmociągiem, w kartonach. Były prześwietlane w aparacie świetlarskim indywidualnie, a następnie kwalifikowane do poszczególnych kategorii. Część jaj była kwalifikowana do utylizacji. Proces ten odbywał się w niskiej temperaturze, ale nie poniżej 0°C, w hałasie emitowanym przez taśmociągi, a w razie rozbicia zepsutego jaja, również w narażeniu na woń

siarkowodoru.

Sąd powołując treść art. 32 ust. 1 i 4, art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) stwierdził, iż wnioskodawczym nie spełniła koniecznej przesłanki do przyznania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, bowiem nie wykazała 15 lat pracy w warunkach szczególnych, o której mowa w powołanych wyżej przepisach wykonywanej do 1 stycznia 1999 r.

W ocenie Sądu, nie stanowi tak określonego zatrudnienia wykonywanie przez H. K. pracy świetlacza w (...) Zakładach [...] w R. - Zakładzie [...] w J.. Z pewnością praca na takim stanowisku nie może być kwalifikowana jako wymieniona w wykazie A, dziale XIV (prace różne) pod pozycją 24 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie) stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Sąd pierwszej instancji wskazał, iż wnioskodawczyni nie nadzorowała prac wykonywanych na stanowiskach wymienionych w cytowanym rozporządzeniu. Prace wykonywane przez wnioskodawczynię nie zostały wymienione w powołanym akcie normatywnym. Sąd podkreślił, że jedynie prace wymienione w rozporządzeniu, spełniające zarazem kryteria szkodliwego oddziaływania na organizm pracownika, mogą być uwzględnione jako uprawniające do ustalenia prawa do emerytury w wieku obniżonym, co znalazło odzwierciedlenie w ugruntowanym już poglądzie judykatury. Sąd Okręgowy wywiódł, że nie każda praca oddziałująca szkodliwie na organizm pracownika uprawnia do wcześniejszego przejścia na emeryturę. Praca odwołującej się nie może być też zaliczona do prac w rolnictwie i przemyśle rolno - spożywczym, prac w chłodniach składowych i przyzakładowych, gdyż nie odbywała się w temperaturze wewnętrznej poniżej 0°C (Dział X, poz. 7), czy też, jako praca wykonywana bezpośrednio przy

utylicacji surowców zwierzęcych (Dział X, poz. 9). Wnioskodawczyni nie zajmowała się wyłącznie badaniem surowca przeznaczonego do utylizacji i praca ta nie polegała bezpośrednio na utylizacji. W ocenie Sądu Okręgowego, nie była to także praca szczególnie obciążająca narząd wzroku, gdyż te winny być wykonywane w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwania się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych (Dział XIV, poz. 5).

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 9 marca 2016 r. oddalił apelację wnioskodawczyni od powyższego wyroku Sądu pierwszej instancji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przedmiotem sporu w sprawie była ocena uprawnienia H. K. do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach, na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zawarta w tym przepisie norma prawna ma szczególny i wyjątkowy charakter, gdyż przewiduje korzystniejsze przesłanki nabycia prawa do emerytury, jest swoistym przywilejem przysługującym osobom, które wykonywały pracę w warunkach szczególnych, a zatem nie może być interpretowana w sposób rozszerzający. Artykuł 32 ust. 4 powołanej ustawy w zakresie ustalania uprawnień, o których mowa w ust 1 tego przepisu, tj. wieku, rodzaju prac i stanowisk oraz warunków, na podstawie których osobom wymienionym między innymi w ust. 2 (pracownikom zatrudnionym przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia) odsyła do przepisów dotychczasowych. Sąd Najwyższy w uchwale z 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 nr 10, poz. 243 wskazał, jako nadal stosowane „przepisy dotychczasowe” przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Powołany akt normatywny został wydany na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 55 ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), który upoważniał Radę Ministrów do określenia rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie którym osobom wymienionym w

art. 11 ust. 3 oraz art. 53 ust. 2 i 3 tej ustawy przysługiwało prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Przy czym odniesienie zawarte w ust. 4 art. 32 dotyczy tylko niektórych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów, z wyłączeniem dalszego obowiązywanie tych, które zawierały upoważnienie dla ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralnych związków spółdzielczych do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Źródłem prawa do emerytury w wieku obniżonym jest zatem ustawa o emeryturach i rentach z FUS oraz powołane rozporządzenie Rady Ministrów w zakresie wskazanym w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła powszechnie obowiązującego prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP. Wykaz rodzaju prac wykonywanych w szczególnych warunkach uregulowany został w akcie o odpowiedniej randze prawnej (delegacja w ustawie, a wykaz w rozporządzeniu Rady Ministrów). Sąd Najwyższy w powołanej uchwale stwierdził, że odesłanie do wykazów obejmujących świadczenie pracy w warunkach szczególnych nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 2-3. Przepisy dotychczasowe, o których mowa w odesłaniu, to § 2 ust. 1 rozporządzenia, stanowiący, iż okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy; przepisy § 4-8a, określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz przepisy § 9-15, dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. Powyższe skutkuje uznaniem argumentacji zawartej w apelacji za nieuprawnioną. Sąd Apelacyjny zauważył, iż w odwołaniu od decyzji odmawiającej przyznania emerytury, wnioskodawczyni powoływała się na przedmiotowe rozporządzenie podnosząc, iż praca jej powinna zostać przyporządkowana do działu XIV, poz. 24 wykazu A załącznika do tego rozporządzenia, co stoi w sprzeczności ze stanowiskiem jakie prezentuje w apelacji.

Sąd Apelacyjny uznał, że w ustaleniu faktu wykonywania pracy w warunkach

szczególnych znaczenie ma nie nazwa, jaką pracodawca nadał stanowisku pracy, lecz rodzaj i zakres wykonywanych czynności. Zauważyć jednak przyjdzie, że chodzi tylko o rodzaj pracy określony w § 4-15 powołanego rozporządzenia, zgodnie z przypisaniem jej do działu przemysłu umieszczonego w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Brak jest zatem możliwości sięgania do regulacji obowiązującej w innym resorcie. Wyodrębnienie poszczególnych prac ma zatem charakter stanowiskowo - branżowy (wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2014 r., II UK 224/13, LEX nr 1424852). Z kolei zgodnie z § 2 pkt 1 powoływanego rozporządzenia, zaliczenie okresu pracy do zatrudnienia w szczególnych warunkach jest uzależnione od wykonywania jej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku.

W ocenie Sądu, przedmiotem sporu jest kwestia, czy będąc zatrudniona w [...] Zakładach [...] w R. - Zakładzie [...] w J. - od 13 maja 1975 r. do 30 czerwca 1978 r. i od 26 marca 1979 r. do 16 września 1986 r., na stanowisku świetlacz i pracownik fizyczny - świetlacz, wnioskodawczyni wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, zatrudnienie określone w powołanym załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie każda praca oddziałująca szkodliwie na organizm pracownika uprawnia do wcześniejszego przejścia na emeryturę. Jedynie zatem prace wskazane w rozporządzeniu mogą być uwzględnione jako uprawniające do ustalenia prawa do emerytury w wieku obniżonym, co znalazło odzwierciedlenie w ugruntowanym już poglądzie judykatury.

Sąd Apelacyjny podzielił zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną sprawy przyjętą przez Sąd Okręgowy uznając, że H. K. nie spełniła wymaganych powołanymi wyżej przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. warunków nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, z uwagi na brak wykazania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawczyni zaskarżyła w całości powyższy wyrok Sądu drugiej instancji skargą kasacyjną, w której zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła: 1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 w zw. z art. 196 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) poprzez błędną ich wykładnię i nieuprawnione przyjęcie przez Sąd Apelacyjny w [...], iż «prawo do świadczenia emerytalnego, przysługuje ubezpieczonej-kobiecie, urodzonej po 31 grudnia 1948 r., po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 powołanej ustawy tj. po ukończeniu 55 lat, o ile przed 1 stycznia 1999 r. spełni warunki stażowe, a to wykaże łączny staż ubezpieczenia wynoszący co najmniej 20 lat, w tym 15 lat wykonywania pracy w warunkach szczególnych oraz która nie przystąpiła do OFE», podczas, gdy zgodnie z art. 196 ustawy, weszła ona w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., a więc przepis art. 184 ustawy dotyczy osób, które spełniały wszystkie warunki w nim określone w dniu 1 stycznia 1999 r., nie zaś jak to błędnie uznał Sąd - przed 1 stycznia 1999 r.; art. 184 ustawy poprzez błędną jego wykładnię i nieuprawnione zaniechanie przez Sąd Apelacyjny w [...] oparcia zaskarżonego wyroku tylko na Konstytucji RP oraz art. 184 ustawy, w sytuacji, gdy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), zwane dalej: rozporządzeniem, stanowiące podstawę prawną zaskarżonego wyroku, zostało wydane przez nieuprawniony organ, bowiem podmiotowy zakres upoważnienia obejmował wyłącznie Ministra właściwego do spraw pracy, zabezpieczenia społecznego i rodziny, a delegację ustawową wykonała Rada Ministrów, a więc naruszono regulację o właściwości do wydania aktu; art. 195 pkt 5 i art. 196 ustawy poprzez błędną ich wykładnię, a w konsekwencji nieuprawnione oddalenie apelacji, podczas gdy z dniem 1 stycznia 1999 r. weszła w życie ustawa o rentach i emeryturach z FUS, zaś w oparciu o przepis art. 195 pkt 5 ustawy utraciła moc ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. z 1982 r. Nr 40, poz. 267) w tym także art. 55 tej ostatniej ustawy, na mocy którego wydane zostało rozporządzenie, stanowiące podstawę prawną zaskarżonego wyroku, a więc zachodzi niekonstytucyjność następcza ww. rozporządzenia, gdyż obecnie organem legitymowanym do wydania takowego rozporządzenia jest Minister właściwy do spraw pracy, zabezpieczenia społecznego i rodziny, nie zaś Rada Ministrów; art. 32 ust. 2 w zw. z art. 184 ustawy poprzez błędną ich wykładnię i nieuprawnione przyjęcie przez Sąd Apelacyjny w [...], iż H.

K. nie spełnia wymaganych warunków nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, z uwagi na brak wykazania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, podczas, gdy praca wnioskodawczyni jako „światlacz” spełnia kryteria uprawniające ją - wbrew stanowisku Sądu - do emerytury przyznawanej w trybie art. 184 ustawy; art. 184 ustawy w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w zw. z poz. 24 Działu XIV załącznika rozporządzenia poprzez błędną ich niewłaściwe zastosowanie i nieuprawnione przyjęcie przez Sąd Apelacyjny w [...], iż «jedynie prace wskazane w rozporządzeniu mogą być uwzględnione jako uprawniające do ustalenia prawa do emerytury w wieku obniżonym, co znalazło odzwierciedlenie w ugruntowanym już poglądzie judykatury», a w rezultacie błędne uznanie przez tenże Sąd, że H. K. nie spełnia wymaganych warunków nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, z uwagi na brak wykazania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, będące konsekwencją uprzedniego błędnego uznania przez tenże Sąd, iż prace wykonywane przez H. K. nie były pracami szczególnie obciążającymi narząd wzroku oraz, że wnioskodawczyni nie nadzorowała prac wykonywanych na stanowiskach wymienionych w rozporządzeniu.

Wniosła o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na to, iż w sprawie występują istotne zagadnienia prawne wymagające oceny, czy: „sąd odwoławczy (powszechny) przy wydawaniu wyroku zobligowany jest do badania niekonstytucyjności następcej aktu wykonawczego, stanowiącego podstawę prawną wydanego wyroku” oraz czy „sąd wyrokując, jako podstawę prawną może zastosować przepisy załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43), wydanego na podstawie delegacji ustawowej - art. 55 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin., która to ustawa z dniem 1 stycznia 1999 r. utraciła moc, a więc zrodziła stan niekonstytucyjności następcej, czy też powinien odmówić ich zastosowania opierając wyrok wyłącznie na podstawie ustawowej? Kwestia ta stanowi następstwo równoczesnego związania sędziów wchodzących w skład orzekający przepisami Konstytucji (wymagającej wydania rozporządzenia wyłącznie przez organ wskazany w upoważnieniu

ustawowym) i przepisami ustaw, stosownie do regulacji Prawa o ustroju sądów powszechnych”.

Nadto wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę poprzez przyznanie prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku do organu rentowego, tj. od 15 września 2014 r. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kosztów procesu (w tym kosztów zastępstwa procesowego) według norm przepisanych.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej jako oczywiście bezzasadnej i nieuzasadnionej oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W orzecznictwie ugruntował się pogląd, zgodnie z którym skarżący, powołując się na wystąpienie w sprawie zagadnienia prawnego, powinien je sformułować, wskazać przepisy prawne, na tle stosowania których ono się wyłoniło, podać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen, a nadto wykazać, że jego rozwiązanie jest istotne nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl., z 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.; z 5 grudnia 2013 r., II CSK 244/13, niepubl.).

Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390

§ 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2015 r., I PK 19/15, niepubl.). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, niepubl.).

Zagadnienie prawne, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ma mieć poważny, istotny i uniwersalny charakter. Powinno wywoływać zasadnicze kontrowersje lub rozbieżne oceny prawne i nie zostało dotychczas rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy, a jego rozstrzygnięcie jest konieczne zarówno do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, jak i przyczynia się do rozwoju judykatury. Skarżący powinien oprócz sformułowania zagadnienia przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Zagadnienie to powinno być nadto istotne z uwagi na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa. Nie może mieć zatem charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.). Nie jest przy tym możliwe, przy uzasadnianiu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, odwołanie się wprost do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie oraz sformułowanie wniosku o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie stanowią dwa odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 lipca 2014 r., II PK 21/14, niepubl.). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia

prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., III SK 74/13, niepubl.).

Wnioskodawczyni we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania formułuje dwa problemy prawne, a mianowicie czy Sąd drugiej instancji jest obowiązany do oceny następcej niekonstytucyjności aktu wykonawczego, stanowiącego podstawę prawną orzeczenia Sądu oraz czy Sąd może zastosować jako podstawę prawną orzeczenia przepisy załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.)?

Sformułowane przez wnioskodawczynię problemy prawne nie spełniają przesłanki „nowości” warunkującej ich kwalifikację jako zagadnień prawnych w rozumieniu 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest bowiem stanowisko, że zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach są - bez względu na status własnościowy pracodawcy - prace wymienione w § 4-8a rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNAPIUS 2002 nr 10, poz. 243) oraz że skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określone są w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03). Sąd Najwyższy przyjmuje także, że w określeniu rodzaju pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) chodzi wyłącznie o rodzaj

pracy określony w § 4-15 rozporządzenia oraz wykonywanie jej na stanowisku przypisanym do działu przemysłu umieszczonego w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2013 r., I UK 547/12, OSNP 2014 nr 1, poz. 11). Utrwalony jest zatem od dawna pogląd Sądu Najwyższego, że przepisy wskazanego rozporządzenia oraz wykazy stanowiące załączniki do rozporządzenia współtworzą podstawę prawną orzeczeń sądowych oraz że zawarte w nich wymagania mają umocowanie ustawowe (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329).

Podobnie należy ocenić problem prawny wyrażający się w wątpliwości wnioskodawczyni, czy Sąd drugiej instancji jest obowiązany do oceny następczej niekonstytucyjności aktu wykonawczego, stanowiącego podstawę prawną orzeczenia Sądu. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 marca 2003 r., III RN 33/02, (OSNP 2004 nr 7, poz. 111) stwierdził bowiem jednoznacznie, że sąd może w konkretnej sprawie pominąć normę prawną aktu podustawowego niezgodnego z Konstytucją i wydać rozstrzygnięcie wyłącznie na podstawie Konstytucji i ustawy. Z kolei w wyroku z 29 sierpnia 2001 r., III RN 189/00 (OSNAPiUS 2002 nr 6, poz. 130). Sąd Najwyższy stanowczo stwierdził, że „sąd dokonuje oceny zgodności przepisu ustawy z Konstytucją w ramach ustalenia, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego. Sąd jest obowiązany do takiej oceny, bowiem uchylenie się od niej może prowadzić do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie przepisu niekonstytucyjnego, a zatem niezgodnie z prawem obowiązującym”.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.